

Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry.
Varastokatu 3
33100 Tampere

MUISTUTUS

15.2.2010

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
PL 482
33101 Tampere

TAMPEREEN KAUPUNKI
Yhdyskuntapalvelut

Asia Nurmi-Sorilan osayleiskaavaehdotus (TRE:6218/10.02.03/2008)

Nyt ollaan kajoamassa maisemallisesti ja luontoarvoiltaan merkittävään alueeseen, jonka pelloista, vesistöistä ja metsistä muodostuva kokonaisuus tulee rakentamisen myötä muuttumaan dramaattisesti. Selvityksissä on löydetty kaavoitusalueelta lähes 200 avainbiotooppia. Huolimatta kaavassa olevista, maisema- ja luontoarvot paremmin huomioon ottavista parannuksista, on yhdistystemme mielestä vieläkin mahdollista säästää aluetta ja samalla vähentää suunniteltua asukaslukua. Aiemmin esillä olleissa kaavoissa pienin asukasluku oli noin 11 000. Nyt suunnitelmassa on saada alueelle jopa 13 000 asukasta, mikä on valtava lisäys alueella asuvaan 700 asukkaaseen.

Vaikka Tamperetta ollaan kovaa tahtia kasvattamassa, ei se edelleenkään saa tapahtua nykyisiä luonnoltaan ja maisemaltaan arvokkaita alueita tuhoavasti. Mm. liito-oravien ja tummaverkkoperhosten populaatiot tarvitsevat tarpeeksi elin- ja liikkumatilaa, jotta kannat pysyisivät elinvoimaisina. Tampereelta löytyy vielä kantakaupunginkin alueelta yhtenäistä vanhaa metsää, kaunista maisemaa ja merkittäviä eliölajeja, mutta lisääntynyt maankäytön tehokkuus alkaa puristaa näitä alueita liian pieniksi.

Kunnat ja kaupungit pakenevat vastuutaan selittämällä asukaslukujen jatkuvasti kasvavan. Maailma on täynnä loputtomia syitä ja selityksiä toteuttaa luontoa tuhoavia hankkeita. Jo rakennettua aluetta ei koskaan saada takaisin. Nykyinen tehokkuuden tavoittelu ajaa luonnon tehohengityksen partaalle.

Vuosi 2010 on luonnon monimuotoisuuden vuosi. Tähän vuoteen mennessä oli tehdyn kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n ja Euroopan unionin aloitteen Countdown 2010:n tavoite pysäyttää tai huomattavasti hidastaa luonnon monimuotoisuuden vähenemistä. Tavoitteen asettivat EU-maiden hallitukset Göteborgissa vuonna 2001. Sitoumus koskee kaikkia päätöksen tekijöitä eri sektoreilla, niin julkisilla kuin yksityisilläkin.

Linnut ja metsät

Maaseutupainotteisessa elinympäristössä elää myös useita siihen sopeutuneita lintulajeja kuten ruisräykkä, pensastasku, tuulihaukka, kiuru, töyhtöhyppä, kuovi, kottarainen, peltosirkku ym. Näiden lajien kannat ovat taantuneet viljelyskulttuurin muuttumisen myötä. Linnut toimivatkin erinomaisina ympäristömuutosten indikaattoreina. Tällaisten lajien pysyminen alueella vaatisi mahdollisimman laajojen yhtenäisten maaseutumaisien alueiden säilyttämistä. Nykyisen

kaavaehdotuksen toteutuessa useimmat peltolintulajit tulevat katoamaan alueelta, vaikka jäljelle ollaankin jättämässä osa Sorilanlammen maisemakokonaisuudesta. Kaiken kaikkiaan, jo vaikutusten arvioinnissakin todetusti, rakentamisen vaikutukset linnustoon tulevat olemaan Tampereen mittakaavassa merkittäviä. Muita vastaavia maaseutukokonaisuuksia ei Nurmi-Sorilan lisäksi Tampereen keskustan lähistöltä löydy.

Kaava-alueen pohjoisosassa sijaitsee laaja ja parhaiten säilynyt pääosin kuusivaltainen vanhan metsän alue, Lumokorpi, joka olisi suojelemisen arvoinen. Suurin osa tämän alueen metsistä on kuusivoittoisia. Alueelta löytyy liito-oravan pesimäaluetta, arvokkaimmaksi määritelty kasvialue rauhoitettuine ja uhanalaisine lajistoineen, avainbiotooppeja jäkäläköistä lehtoihin, vanhojen metsien laaja ja yhtenäinen vyöhyke, linnustollisesti arvokas kokonaisuus, suurten eläinten liikkumavyöhyke (hirvet, peurat) jne. Lumokorven metsäkokonaisuudesta yksityiset ja erilaiset yhteisöt omistavat suurimman osan. Linnuilla laajojen yhtenäisten metsien säästäminen on tärkeää, sillä erityisesti petolintujen reviirit ulottuvat kauaskin varsinaisista pesimäpaikoista. Petolinnut ovat myös herkkiä pesimäaikaisille häiriöille. Alueella pesii muun muassa kannaltaan taantuva huuhkaja, joka edellyttää reviiriltään riittävää rauhallisuutta.

Kaupungin omistaman Maunukan alue on lahopuineen aarniometsämäinen. Yhdistyksemme toivovatkin, että Tampereen kaupunki jättäisi jatkossa alueen metsänhoitotoimien ulkopuolelle ja antaisi metsien kehittyä luonnontilaisimmiksi. Alue soveltuisi varmasti hyvin luonnonsuojelualueeksi. Maunukan metsäalue rajautuu idässä luontoarvoiltaan merkittävään Myllypuron puroon, jonka itäpuolen yksityisomistuksessa olevia metsiä on käsitelty voimakkaasti. Näin voi käydä myös lopulle Lumokorven alueesta, jos kaupunki ei puutu asiaan. Nyt alue on merkitty kaavaan luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäväksi kokonaisuudeksi. Kaavamääräysten teksti tarkoittaa, että luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilyttämisedellytykset on suunnittelussa ja toimenpiteissä otettava huomioon. Kyseinen kaavamääräys voi kuitenkin jäädä metsälain jalkoihin.

Vahvistetulla kaava-alueella metsänomistajan täytyy ennen suunniteltuja toimenpiteitä jättää kaupungin asiasta vastaavalle toimielimelle maisematyö lupa. Metsälain mukaan metsänhoidossa on jätettävä käsittelemättä tai käsiteltävä varoen ja ominaispiirteet säilyttäen metsäluonnon erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka kuuluvat ns. avainbiotooppeihin. Avainbiotooppeihin luetaan metsälain ja luonnonsuojelulain suojaamien luontotyyppeiden lisäksi muut arvokkaat elinympäristöt ja kohteet, jotka eivät täytä metsälain kriteerejä luonnontilaiseen verrattavista kohteista, mutta ovat luokiteltavissa vielä ”ei-luonnontilaisiin metsäluonnon erityisen tärkeisiin elinympäristöihin”. Muut arvokkaat elinympäristöt (muut kuin metsä- ja luonnonsuojelulain luontotyypit) ja ei-luonnontilaiset metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt suositellaan otettavaksi huomioon metsänhoidollisissa toimissa. Kyse on kuitenkin vain suosituksesta. Maanomistaja voi halutessaan rajata vain pakolliset kohteet ja hakata muun metsän. Luonnonsuojelulaki suojelee liito-oravaa, mutta sekin tarkoittaa vain pesimäpuiden ja kulkureitin säilyttämistä.

Edellä mainittujen asioiden perusteella yhdistyksemme toivovat, että kaupunki varmistaa kaikin mahdollisin keinoin Lumokorven metsäkokonaisuuden säilyttämisen.

Liito-orava ja tummaverkkoperhonen

Kaavassa on suhteellisen hyvin pyritty turvaamaan liito-oravan ja tummaverkkoperhosen säilyminen alueella. Tähän tietysti velvoittaa jo luonnonsuojelulakikin. Nurmi-Sorilan alue on valtakunnallisella tasolla tärkeimpiä perhosen elinalueita. Tästäkin syystä rakentamista ei pidä osoittaa aivan niittyjen läheisyyteen. Jonkin verran niin kuitenkin näyttää käyvän. Esimerkkinä

löytyy kaakkoispuolelle suunniteltujen teollisuusalueiden jyrkkä rajautuminen kahteen tummaverkkoperhosniittyyn. Yhdistystemme mielestä teollisuusaluerajauksia olisi pienennettävä, jotta niityt voisivat säilyä nykytilassaan. Tummaverkkoperhosille elintärkeää on niittyjen vesitalous, laidunnus sekä populaatioiden väliset yhdyskäytävät. On oltava lisäksi tyhjiä, potentiaalisia niittyjä. Kaavassa rakentamista on edelleen paikoin osoitettu liian lähelle suunniteltua asutusta. Näiden kohdalla kaavassa on vielä korjaamisen varaa. Liian lähelle osoitettu asutus voi vaarantaa niityn vesitasapainon sekä ohjata virkistystä näille herkille alueille.

Liito-oravien kohdalla vaikeinta tulee olemaan sen liikkuminen Aitovuoren eritasoliittymän ja Kaitavedentien uuden linjauksen kohdalla. Vaikutustenarvioinnin mukaan Aitolahden eritasoliittymää voidaan kehittää ilman, että tarvitsee rakentaa uutta. Ehdottoman tärkeää on turvata pohjoisten alueiden ja kantakaupungin välinen kulkuyhteys, jotta populaatiot eivät ajautuisi erilleen. Liito-oravilla laajojen yhtenäisten metsien sekä hyväpuustoisten liikkumisyhteyksien säästäminen on tärkeää. Nähtävillä olevassa kaavassa ei ole voitu osoittaa liito-oravan esteettömän liikkumisen turvaamista.

Rannat ja maisema

Nurmi-Sorilan alue on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, jonka osia ovat rantamaisemat ja peltoaukeat. Rantaluonnon monimuotoisuus ja virkistyskäyttömahdollisuudet on turvattava kaavoituksessa eikä rannoille pidä rakentaa nykyistä enempää. Vahvistetussa maakuntakaavassa Sorilanjoen varteen on merkitty viheryhteystarve ja maakuntakaavan yleismääräys onkin rakentamattomien rantojen säilyttäminen rakentamattomina. Ne tulisikin osoittaa yksityiskohtaisessa kaavoituksessa virkistyskäyttöön. Nurmi-Sorilaan ei pidä myöskään kaavoittaa omarantaisia tontteja.

Sorilanjoen perinnebiotooppialue säilytetään. Kuitenkin Sorilanjoen rannat ollaan rakentamassa ja liikkumavyöhyke aiotaan jättää vain parikymmentä metriä leveäksi. Siitäkin suuri osa on jyrkkää kalliota, jolloin kulkeminen on käytännössä mahdotonta. Viherreitiksi nykyistä suunnitelmaa ei täten voida kutsua. Myös maisema kärsii. Helminauhakaupunki-vaihtoehdosta luovuttiin nimenomaan liiallisen rantarakentamisen takia. Sorilanjoen rantojen rakentaminen täyteen kertoo vain tehokkuuden maksimoinnista ja arvokkaan maisemarakenteen väheksymisestä.

Yhdistyksemme esittävät, että Sorilanlammesta etelään, Sorilanjoen rannalla sijaitsevaa AP-9 – aluetta pienennetään niin, että rakentaminen ei ulotu maisemallisesti arvokkaaksi määritellylle alueelle. Jo nyt kyseistä aluetta nakerretaan pohjoisosastaan ihan tarpeeksi. Vastaavasti esitämme, että Kaitavedentiestä länteen, Sorilanjoen pohjoispuolella sijaitseva AP 9-alue poistetaan kokonaan ja muutetaan VLM-6 alueeksi rantaluonnon ja maisemarakenteen säilyttämiseksi. Myös Nurmen länsialueelle, Laalahden eteläpuolelle jäävää, maisemallisesti arvokkaalle alueelle levittyvää AP-9 – aluetta tulisi pienentää länsireunastaan. Samoin olisi tehtävä Aitoniemen tien pohjoispuolella AP-9 –alueen kohdalla.

Rantakasvillisuudeltaan ja -luhdaltaan arvokasta Juoponlahden niemeä ollaan tukehduuttamassa liialla rakentamisella ja vieläpä kerrostaloilla. Selvityksissä todetaan, että rakentamisen onnistuminen edellyttäisi maantäyttöä. Yhdistyksemme toivovat, että Juoponniemi säästettäisiin kokonaan rakentamiselta. Nyt jätettävä viheralue on vain muutama kymmenen metriä eikä se mitenkään riitä turvaamaan rantaluontoa.

Yhteenveto

Nurmi-Sorilan kaavoitushanke on muuttunut prosessin edetessä parempaan suuntaan, koska siinä on painotettu rakentamista alueen eteläosiin Nurmeen. Näin on ollut mahdollista säästää luontoa kaavoitusalueen muilta kohdilta. Rakentamisen painottuminen Nurmeen merkitsee kuitenkin valitettavasti nykyisen peltomaisen maaseutumaiseman tuhoutumista ja varsinkin peltolinnuston katoamista. Tästä syystä luontoa pitää säästää mahdollisimman paljon muualta. Esimerkiksi Sorilanjoen välittömässä tuntumassa on edelleen liiallista asumiseen liittyvää kaavoitusta. Asukasluvun nostaminen liian korkeaksi luonnon ja viheralueiden kustannuksella on näkyvissä. Tältä osin suunnitelmia on vielä muutettava luontoa kunnioittavaan suuntaan.

Viheralueiden ja ekologisten käytävien riittävästä määrästä ja leveydestä ei pidä tinkiä tehokkuuden vuoksi. Näin voidaan edistää muun muassa liito-oravan ja tummaverkkoperhosen elinolosuhteiden säilymistä alueella. Viheralueet ovat tärkeitä myös asukkaiden kannalta. Rantoja on säästettävä rakentamiselta.

Kaavoitusalueen pohjoisosien vanhat ja arvokkaat metsäkokonaisuudet on suojeltava, koska näin turvataan monen linnun ja muun eläimen säilyminen alueella. Tampereen kaupungin on omilla toimenpiteillään huolehdittava tästä suojelemisesta tulevaisuudessa. Metsien säilyttämistä vaatii jo se, että kaavoitusalueen luonto säilyy mahdollisimman monipuolisena.

Yhdistyksemme toivovat, että näin kansainvälisen luonnon monimuotoisuuden vuotena 2010 ekologiset ja luontoa arvostavat näkemykset pääsevät entistä enemmän näkyviin myös Nurmi-Sorilan kaavoitushankkeessa. Näin Tampereen kaupunki ja sen päättäjät antavat esimerkin siitä, että luontoa kannattaa suojella liiallista tehokkuusajattelua vastaan.

Tampereella 15.2.2010.

Jere Nieminen
puheenjohtaja
Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry

Sanna Roine
sihteeri
Tampereen ympäristönsuojeluyhdistys ry

Jukka T.Helin
puheenjohtaja
Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry

Sanna Junttanen
sihteeri
Pirkanmaan Lintutieteellinen yhdistys ry